

Düz bir levhaya çarpan sınırlanılmamış ve sınırlanılmış dairesel hava jetlerinde ısı transferi etkilerinin incelenmesi

Investigation of effects of heat transfer in unconfined and confined impinging circular air jets on flat plate

Haluk Keleş^{1,*} Yücel Özmen²

¹ Artvin Çoruh Üniversitesi, Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümü, 08100, Artvin, Türkiye

² Karadeniz Teknik Üniversitesi, Makine Mühendisliği Bölümü, 61080, Trabzon, Türkiye

Öz

Bu çalışmada, düz bir yüzeye çarpan sınırlanılmamış ve sınırlanılmış türbülanslı dairesel hava jetlerinde çarpma yüzeylerindeki ısı transferi etkileri deneyel olarak incelenmiştir. Çarpma levhası yüzeylerinde termal kamera ile gerçekleştirilen sıcaklık ölçümülarından, çarpma levhası orta ekseni boyunca sıcaklık dağılımları elde edilmiştir. Elde edilen sıcaklık dağılımlarından, Reynolds sayısının, lüle-levha arası açılığın ve sınırlayıcı levha durumunun çarpma levhası üzerindeki Nusselt dağılımlarına etkisi araştırılmıştır. İncelenen tüm akış alanlarında, çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerlerinin artan Reynolds sayısı ile arttığı, artan lüle-levha arası açılık ile azaldığı görülmüştür. Akış alanlarında sınırlayıcı levhanın varlığı, çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerlerini azaltmaktadır. Sınırlanılmamış jet durumunda çarpma bölgesindeki Nusselt değerleri sınırlanılmış jet durumuna kıyasla % 15'e varan oranda daha yüksek elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çarpan dairesel jet, Sınırlayıcı levha, Nusselt dağılımı

1 Giriş

Çarpan jetler, ısıtma, soğutma ve kurutma amaçlı birçok endüstriyel uygulamada, yüksek ısı transfer oranı sağlamaları nedeniyle yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu uygulamalar arasında, cam ve metal levhaların tavlanması, tekstil ve kağıt ürünlerinin kurululması, uçak kanatlarında oluşan buzlanmanın giderilmesi ile gaz türbinlerinde, bilgisayarlar ve elektronik cihazlarda ısınmış bileşenlerin soğutulması yer almaktadır. Çarpan jet akışlarında ısı transferi özellikleri, lüle-levha arası açılık (H/D), Reynolds sayısı, türbülans koşulları ve akış alanının sınırlanması gibi birçok parametreden etkilenmektedir. Çarpan jetler, akış alanlarının sınırlanılma durumuna göre sınırlanılmamış jet veya sınırlanılmış jet olarak tanımlanmaktadır. Her iki akış alanı durumu için de literatürde çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte, akış alanının lüle çıkış seviyesine yerleştirilen bir sınırlanıcı levha tarafından sınırlandığı geometriler, endüstriyel uygulamalarda daha yaygındır. Küçük lüle-levha arası

Abstract

In this study, the heat transfer effects on the impingement surfaces of unconfined and confined turbulent circular air jets impinging a flat surface are investigated experimentally. Temperature distributions along the center axis of the impingement plate were obtained from the temperature measurements performed with a thermal camera on the impingement plate surfaces. From the obtained temperature distributions, the effects of Reynolds number, nozzle-to-plate spacing, and the presence of confinement plate on the Nusselt distributions on the impingement plate were investigated. In all flow fields investigated, it was observed that the Nusselt values on the impingement plate increased with increasing Reynolds number and decreased with increasing nozzle-to-plate spacing. The presence of the confinement plate in the flow fields reduces the Nusselt values on the impingement plate. In the unconfined jet case, the Nusselt values in the impingement region were up to 15 % higher than in the confined jet case.

Keywords: Impinging circular jet, Confinement plate, Nusselt distribution

açıklıklarda, sınırlayıcı levha ilavesi akış alanında karmaşık akış yapılarının oluşmasına neden olmaktadır. Büyük lüle-levha arası açıklıklarda ise sınırlayıcı levhanın varlığı çarpma levhası boyunca oluşan duvar jetinin yayılmasını geciktirmektedir [1]. Çarpan dairesel jetler konusunda literatürde hem deneyel hem de sayısal çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar çoğunlukla ısı transferi üzerindedir. Schrader [2], çarpan dairesel jetlerde çarpma bölgesinin, lüle çapının 1.2 katına kadar genişlediğini ifade etmiştir. Ho [3], bir levhaya çarpan hava jetinin çarpma bölgesinden sonra yön değiştirerek oluşturduğu duvar jetinde duvar boyunca gelişen sınır tabaka ile serbest akış arasındaki etkileşimi deneyel olarak incelemiştir. Goldstein vd. [4] ısıtılmış bir yüzeye çarpan sınırlanılmamış dairesel hava jetinde taşınımıla ısı transferini deneyel olarak incelemiştir. Isı transfer katsayısının çarpma levhası ile hava jeti arasındaki sıcaklık farkından etkilendiğini ifade etmişlerdir. Baughn ve Shimizu [5] tarafından yapılan deneyel çalışmada, artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte çarpma levhası üzerindeki

* Sorumlu yazar / Corresponding author, e-posta / e-mail: hkeles@artvin.edu.tr (H. Keleş)

Geliş / Received: 05.06.2023 Kabul / Accepted: 26.07.2023 Yayımlanma / Published: 15.10.2023
doi: 10.28948/ngmuh.1310010

yerel ısı transfer katsayılarının azaldığı ortaya konulmuştur. Mohanty ve Tawfek [6], çarpan dairesel jetlerde, çarpmalı levhası üzerindeki ısı transfer katsayısının çarpmalı bölgesinde en büyük değeri aldıkta sonra levha yüzeyi boyunca radyal doğrultuda üstel olarak azaldığını ifade etmişlerdir. Huang ve El-Genk tarafından yapılan benzer çalışmada ortalama Nusselt sayısının $Re^{0.76}$ ile orantılı olduğu belirtilmiştir [7]. Lytle ve Webb [8], küçük lüle-levha açıklıklarında ($H/D < 1$), çarpmalı levhası üzerindeki sıcaklık dağılımlarını termal kamera ile inceledikleri çalışmalarında, durma noktası dışında da ısı transferinde ikincil artışların olduğunu belirtmişlerdir. Isı transfer katsayılarındaki bu ikincil artışların, durma noktasından itibaren yönlenerek duvar boyunca sınır tabaka oluşturan jet akışının laminerden türbülansa geçiş ile ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Colucci ve Viskanta [9], sınırlandırılmış çarpan dairesel jet akışında $0.25 < H/D < 6$ aralığındaki lüle-levha arası açıklıklar için sıvı kristal teknigi ile çarpmalı levhası üzerindeki yerel ısı transferi özelliklerini incelemiştir. Isı transferi karakteristiklerinin sınırlandırılmış jet durumunda sınırlandırılmamış jete göre Reynolds sayısı ve lüle-levha arası açıklıktan daha fazla etkilendigini belirtmişlerdir. Özmen ve Baydar [10], ısıtılmış bir levhaya çarpan sınırlandırılmamış dairesel jet akışında akış ve ısı transferi karakteristiklerini deneysel olarak incelemiştir. Çarpmalı yüzeyi üzerinde Nusselt sayısındaki piklerle türbülans şiddetindeki piklerin uyumlu olduğunu belirtmişlerdir. Herrero ve Buchlin [11], lüle geometrisinin çarpmalı levhası üzerindeki yerel ısı transferi dağılımına etkisini deneysel olarak inceledikleri çalışmalarında, lüle içeresine eklenen farklı geometrik ilavelerin yerel ısı transferi dağılımını etkiledigini belirtmişlerdir. Chandratilleke vd. [12], ısıtılmış bir yüzey üzerine gönderilen titreşimli jet akışı ile jet eksenine dik doğrultuda gönderilen çapraz akış arasındaki ısı transferi etkilerini deneysel olarak incelemiştir. Çapraz akışın jetin ıslı performansını etkiledigini ifade etmişlerdir. Ai vd. [13], hareketli bir lüleden çıkan çarpan jet akışında çarpmalı levhası üzerindeki ısı transferi etkilerini farklı ısı akıları ve jet çıkış hızları için deneysel olarak incelemiştir. Hareketli lülenin ısı transferini % 40 düzeyinde artırdığını ifade etmişlerdir. Gradeck vd. [14], hareketli bir yüzey üzerine çarpan dairesel jet akışında ısı transferi etkilerini deneysel ve sayısal olarak incelemiştir. K-e türbülans modelini ve iyileştirilmiş duvar yaklaşımını kullanarak gerçekleştirdikleri sayısal çalışmada elde ettikleri sonuçların deneysel verilerle örtüştüğü belirtimleri. Sevindir [15], çapraz akışı çarpan dairesel sıcak jet akışında ısı transferi karakteristiklerini deneysel ve sayısal olarak incelemiştir. Miranda ve Campos [16], sınırlandırılmamış ve sınırlandırılmış çarpan laminer jet akışını sayısal ve deneysel olarak incelemiştir. Aynı Reynolds sayısında, sınırlandırılmış jet durumunda akış alanındaki girdap bölgelerinin daha uzun olduğunu belirtmişlerdir. Behnia vd. [17] tarafından yapılan sayısal çalışmada, sınırlandırılmamış ve sınırlandırılmış jet akışı durumları incelenmiş, sınırlımanın genel olarak çarpmalı yüzeyindeki ortalama ısı transferinde azalmaya neden olduğu ifade edilmiştir. Sınırlımanın ısı transferi üzerindeki olumlu etkisinin

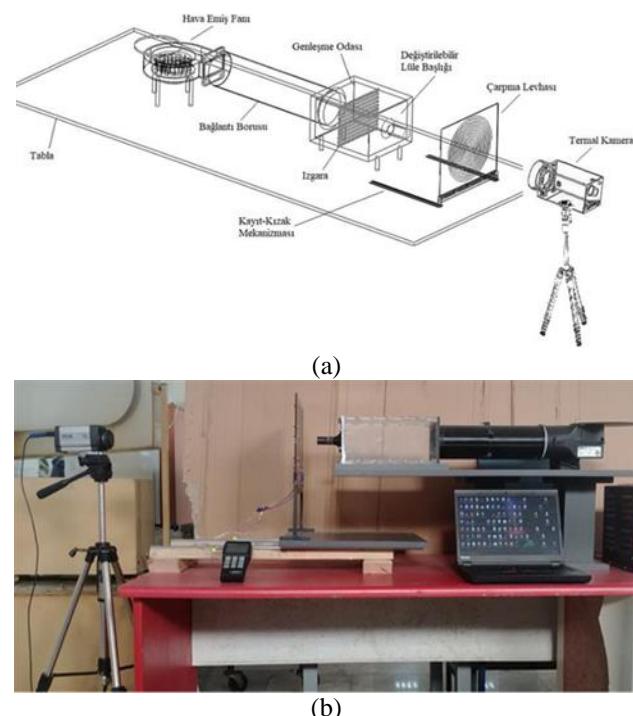
sadece çok küçük lüle-levha açıklıklarında ($H/D < 0.25$) olduğu belirtilmiştir.

Bu çalışmada, düz bir yüzeye çarpan sınırlandırılmış ve sınırlandırılmış türbülanslı dairesel hava jetlerinde çarpmalı yüzeylerindeki ısı transferi karakteristikleri deneysel olarak incelenmiştir. Çalışmada, termal kamera kullanılarak elde edilen sıcaklık dağılımlarından, Reynolds sayısının, lüle-levha arası açıklığın ve sınırlayıcı levha durumunun çarpmalı levhası üzerindeki Nusselt dağılımlarına etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada, sınırlandırılmış ve sınırlandırılmış çarpan jet durumlarının birlikte incelenmesi ve sınırlayıcı levha etkisinin deneysel olarak belirlenmesi çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır.

2 Materyal ve metot

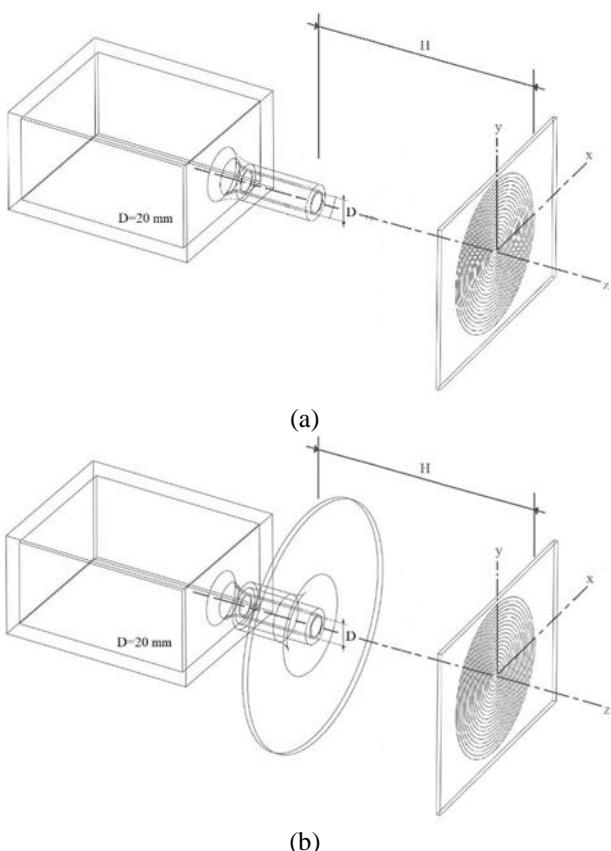
2.1 Deneysel düzenekleri

Çarpan dairesel jet akış alanlarında çarpmalı levhası üzerindeki ısı transferi etkilerini incelemek amacıyla yatay eksenli çarpan jet akış düzeneği imal edilmiştir. **Şekil 1a** ve **b**'de sırasıyla şematik görünütü ve fotoğrafı verilen deney düzeneğinde, fan yardımıyla emilen ortam havası yatay şekilde konumlanmış bağlantı borusundan geçerek genleşme odasına ulaşmaktadır. Lüleden çıkan yatay hava jeti elektriksel olarak ısıtılmış dairesel çarpmalı levhasına çarpmaktadır. Düşey olarak konumlanmış olan ısıtılmış çarpmalı levhası, kayıt-kızak mekanizmasıyla yatay doğrultuda hareket ettirilerek lüle-levha arası açıklık değiştirilmektedir. Fan girişine yerleştirilmiş kapağın açıklığı değiştirilerek farklı debiler elde edilmektedir. Sıcaklık ölçümleri, epoksi levhanın arka yüzeyi üzerinde yüzeye dik doğrultuda konumlanmış termal kamera ile gerçekleştirilmektedir.

Şekil 1. Yatay eksenli çarpan jet akış düzeneği (a) Şematik görünüm (b) Fotoğraf görünüm

Yatay eksenli çarpan jet akış düzeneğinde, genleşme odası çıkışına yerleştirilmiş dairesel kesitli lüle ile sınırlanılmamış jet, dairesel kesitli lüle çıkışına yerleştirilmiş sınırlayıcı levha ile ise sınırlanılmış jet akış şartları oluşturulmuştur. Yatay eksenli çarpan jet akış düzeneğinde oluşturulan sınırlanılmamış ve sınırlanılmış dairesel jete ait akış alanları şematik olarak sırasıyla **Şekil 2a** ve **b**'de verilmiştir. Dairesel jette lüle çapı $D=20$ mm olarak gerçekleşmiştir. Lüleden çıkan hava jeti, sınırlayıcı levhanın ucundan itibaren H mesafesi kadar uzakta olan ve lüle eksenine dik doğrultuda yerleştirilen elektriksel olarak ısıtılan düz levhaya çarpmaktadır.

Şekil 2. Çarpan dairesel jet akış düzeneğinde akış alanlarının şematik görünümü (a) Sınırlanılmamış jet (b) Sınırlanmış jet

H, lüle-levha arası açıklığı ve D, dairesel kesitli lüle çapını göstermek üzere, sınırlanılmamış ve düz levha ile sınırlanılmış çarpan dairesel jet akış alanlarında, $0.5 \leq H/D \leq 10$ lüle-levha arası açıklık ve $20000 \leq Re \leq 30000$ Reynolds sayısı aralıklarında çarpana levhası üzerinde sıcaklık ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Sınırlayıcı levha durumunun, levhalar arası açıklığın ve Reynolds sayısının Nusselt dağılımları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Yatay eksenli çarpan jet düzeneğinde, 0.15 W/mK ısıl iletkenlige ve 0.98 emisivite değerine sahip 1.5 mm kalınlığındaki epoksi malzemeden üretilmiş çarpana levhasının ısıtlacak dairesel bölümünde, uniform sıcaklık dağılımı elde etmek amacıyla baskılı devre teknigi kullanılarak 1 mm genişliğe ve 40 μm kalınlığa sahip bakır şeritler ile dairesel formda

elektriksel devre oluşturulmuştur. Çarpana levhasında bakır şeritlerin bulunduğu dairesel bölümün yarıçapı 90 mm değerindedir.

Dairesel çarpana levhasının termal kamera tarafından arkaya yüzeyi ise sprey boyası ile mat siyah renge boyanmıştır. Yatay eksenli çarpan jet düzeneğindeki çarpana levhasının dairesel bölümü üzerinde, ayarlı trafo yardımıyla uygulanan 20.3 Volt gerilim ve 2.01 Amper alternatif akımla, 1603.5 W/m^2 'lik sabit ısı akısı oluşturulmuştur. Çarpana levhasının ısıtılmış dairesel kısmı üzerine üç adet termoelement yerleştirilmiş ve termoelementlardan alınan sıcaklık değerleri termal kamera ile karşılaştırılarak, kalibrasyon ve emisivite değerleri ayarlanmıştır. Çarpan dairesel jet düzeneğinde, 20 mm çap ve 80 mm uzunluğa sahip lüle kullanılmıştır. Lüle ve üzerine takılabilen düz sınırlayıcı levha, Creality Ender 3 Pro marka üç boyutlu yazıcı ile üretilmiştir. Sınırlayıcı levha, dairesel jet lülesinin dış çevresi üzerine sıkı geçme şeklinde monte edilmiştir. Çarpan jetlerde Reynolds sayısı lüle çapına ve lüle çıkışındaki akış hızına göre belirlenmektedir. Çalışma kapsamında incelenen akış alanlarındaki Reynolds sayılarının belirlenmesi amacıyla lüle çıkışlarına yerleştirilen Pitot tüpü ile basınç farkları ölçülen, lüle çıkışlarındaki jet hızları hesaplanmıştır. Reynolds sayısının 20000 ve 30000 değerleri için, Pitot tüpü ile ölçülen lüle çıkış hızları sırasıyla 15.10 m/s ve 22.65 m/s olarak gerçekleşmiştir. Isıtılmış durumda çarpana levhasına ortam havası sıcaklığındaki jetin çarptırılmasıyla, çarpana levhasından olan ısı transferi etkisi, ısıtılmış çarpana yüzeyinin arka yüzeyi tarafında yüzeye dik doğrultuda konumlanmış termal kamera ile gerçekleştirilen sıcaklık ölçümleriyle incelenmiştir. Yüzey sıcaklık ölçümleri, -40°C 'den $+500^\circ\text{C}$ 'ye kadar ölçüm aralığına ve 0.08°C hassasiyetine sahip, 240x320 piksel çözünürlüklü, 50 Hz ölçüm hızına sahip FLIR Thermovision A20 model termal kamera kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sıcaklık değerleri, ThermaCAM Researcher Professional paket programı ile kaydedilmiştir. Termal kamera, çarpana levhasının jet tarafından yüzeyi üzerine yerleştirilen termoelement ile kalibre edilmiştir. Termal kamera ile ölçülen sıcaklık değerlerinin doğrulanması amacıyla, çarpana levhasının her iki yüzeyine toplam üç adet T tipi termoelement yerleştirilmiştir. Çarpana yüzeyi üzerine yerleştirilen termoelement ile ölçülen sıcaklık, aynı konumda termal kamera ile ölçülen sıcaklık değeri ile karşılaştırılmış ve çarpana yüzeyindeki 0.98 emisivite değerinde termoelement ve termal kamera ile ölçülen sıcaklık değerleri arasındaki farkın $\pm 1.5^\circ\text{K}$ düzeyinde olduğu görülmüştür. Sıcaklık değerleri, çarpana levhasındaki yerel sıcaklıkların zamanlara değişmemesi ve akışın kısa sürede sürekli rejime ulaşması nedeniyle 5 dakika süreyle kaydedilmiştir. Çarpan jetlerle ısı transferine yönelik deneyel çalışmalarında, göz önünde bulundurulması gereken faktörlerden biri de sürükleme etkisidir. Ortam sıcaklığı ile jet akışkanının sıcaklığı arasındaki farkın yüksek olması durumunda ortaya çıkan sürükleme etkisi, Nusselt sayısı üzerinde önemli etkiye sahiptir. Çarpana levhasındaki ısı transferi analizinde sürükleme etkisinin ihmali edilebilmesi için sıcaklık farkının 3 K'den az olması gerekmektedir [18]. Bu çalışmada, sürükleme etkisinin düzeyini belirlemek amacıyla, lüle

çıkışına yerleştirilen bir adet termoeleman ile jet akışkanının sıcaklığı ölçülmüştür. Ölçüm sonucunda, ortam sıcaklığı ve jet akışkanının sıcaklığı arasındaki farkın 3 K'in altında olması nedeniyle, çarpma levhasındaki sıcaklık ölçümlerinde sürükleme etkisi ihmal edilmiştir.

2.2 Isı transferi parametreleri ve hesaplama prosedürü

Çalışma kapsamında, lüle çıkışındaki hava jeti hızı U_0 ve lüle çapına göre tanımlanmış Reynolds sayısı sırasıyla aşağıdaki bağıntılarla hesaplanmıştır.

$$U_0 = \sqrt{2\Delta P/\rho} \quad (1)$$

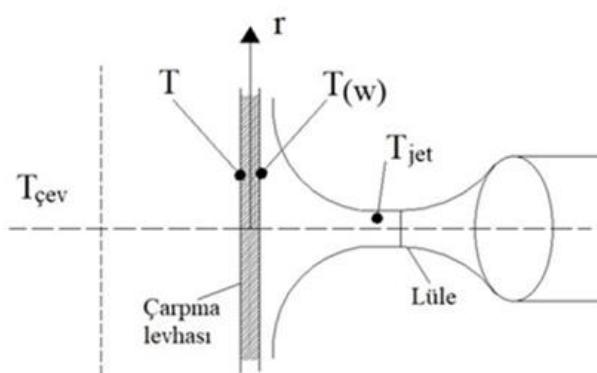
$$Re = \frac{\rho U_0 D}{\mu} \quad (2)$$

Bu bağıntılarda, ΔP , basınç farkını, ρ , akışkanın yoğunluğunu, μ , dinamik viskoziteyi ve D ise lüle çapını göstermektedir. Çarpan jet akışlarında, çarpma levhaları üzerindeki ısı transferi etkileri, aşağıda sırasıyla bağıntıları verilen ısı taşınım katsayısı (h) ve boyutsuz Nusselt sayısı (Nu) ile incelenmektedir.

$$h = q_{\text{taşınım}} / A_w (T_w - T_j) \quad (3)$$

$$Nu = \frac{hD}{k} \quad (4)$$

Burada $q_{\text{taşınım}}$, taşınımıla ısı akısını, A_w , ısıtılmış levhanın yüzey alanını, T_w , jet tarafından levha sıcaklığını ve T_j , jetin çıkış sıcaklığını ifade etmektedir. Nusselt sayısı ifadesinde yer alan k , havanın ısı iletim katsayısı olarak tanımlanmaktadır. **Şekil 3**'te, düz bir yüzeye çarpan jet akışında, çarpma levhasından ısı transferinde etkili büyülükler şematik bir görüntü ile verilmektedir. Burada, T , termal kamera ile ölçülen sıcaklığı, $T_{\text{çev}}$, çevre ortamın sıcaklığını ve $T_{(w)}$, jet tarafından levha sıcaklığını göstermektedir. Deneyler sırasında çevre ortamın sıcaklığı 22°C olarak ölçülmüştür.

Şekil 3. Çarpan jetlerde ısı transferinde etkili büyülükler

$q_{\text{taşınım}}$, taşınımıla ısı akısı, Joule etkisi ile elde edilen ısı akısından (q_{toplam}), ısı kayipları çıkarılarak hesaplanmaktadır. Çarpma yüzeyindeki enerji dengesinden,

$$q_{\text{taşınım}} = q_{\text{toplam}} - q_{\text{iletim}} - q_{\text{doğaltaşınım}} \quad (5)$$

elde edilmektedir. Burada, q_{toplam} , toplam ısı akışı miktarını, q_{iletim} , $q_{\text{ışınım}}$ ve $q_{\text{doğaltaşınım}}$ ise sırasıyla çarpma yüzeyinden iletimle, ışınımı ve doğal taşınımı olan ısı kaybını göstermektedir. Epoksi levhaya toplam güç girişi, ayarlı trafo tarafından sağlanan gerilim ve multimetre ile ölçülen levha direnci değerleri kullanılarak hesaplanmakta ve aşağıdaki bağıntıyla ifade edilmektedir.

$$Q_{\text{toplam}} = IV = V^2/R \quad (6)$$

Isı kayipları, levhanın jete maruz kalmayan arka yüzeyi üzerindeki ışınım, iletim ve doğal taşınım etkilerinden kaynaklanmaktadır. Çarpma levhası üzerinde eksenel yönde iletimle olan ısı transferi, çarpma levhası malzemesinin düşük ısı iletim katsayısına sahip olması nedeniyle ihmal edilmiştir. Çarpma levhası ile çevre ortamın sıcaklık değerleri arasındaki fark nedeniyle oluşan ışınımı ısı transferi aşağıda verilen Stefan-Boltzmann [19] bağıntısı kullanılarak hesaplanmaktadır.

$$q_{\text{ışınım}} = \epsilon A_s \sigma (T_w^4 - T_{\text{çev}}^4) \quad (7)$$

Burada, ϵ , çarpma levhasının emisivite değerini göstermektedir. Stefan-Boltzmann sabiti $\sigma=5.67 \times 10^{-8}$ [$\text{W}/(\text{m}^2\text{K}^4)$] değerindedir. Çarpan dairesel jet akış düzeneğinde, düşey konumlandırılan çarpma levhasından doğal taşınımı olan ısı kaybı, Churcill ve Chu [20] tarafından aşağıda önerilen empirik bağıntı ile hesaplanmıştır.

$$\overline{Nu}_L = 0.68 + \frac{0.670 \cdot Ra^{1/4}}{[1 + ((\frac{0.492}{Pr})^{9/16})^{4/9}]} \quad Ra \leq 10^9 \quad (8)$$

Bu bağıntılarda, Ra ve Pr , sırasıyla Rayleigh sayısını ve Prandtl sayısını ifade etmektedir. Yukarıda verilen bağıntılar kullanılarak, yatay çarpan jet düzeneğinde, doğal taşınım ve ışınım kayipları sırasıyla toplam ısı miktarının %3'ü ve %4'ü olarak hesaplanmıştır. Toplam kayiplar, yatay çarpan jet düzeneğinde toplam ısı akısının %7'si degerinde olmaktadır.

2.3 Belirsizlik analizi

Deneyler sırasında yapılan ölçümlelerle ilgili Kline ve McClintock [21] tarafından önerilen eşitlik ve hesaplama yöntemi kullanılarak belirsizlik analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen Reynolds sayısına ve Nusselt sayısına ait belirsizlikler sırasıyla, $\pm 2.61\%$ ve $\pm 2.87\%$ mertebesindedir.

3 Bulgular ve tartışma

Bu çalışmada, çarpan dairesel jet akış alanlarında çarpma yüzeylerindeki ısı transferi etkileri deneyel olarak incelenmiştir. İncelenen iki farklı akış alanındaki etkili parametreler için çarpma levhaları üzerinde termal kamera ile sıcaklık dağılımları belirlenmiştir. Sıcaklık dağılımları, çarpma levhası orta ekseni boyunca elde edilmiştir. Elde edilen sıcaklık dağılımlarından, Reynolds sayısının, lüle-levha arası ve sınırlayıcı levha durumunun çarpma levhası

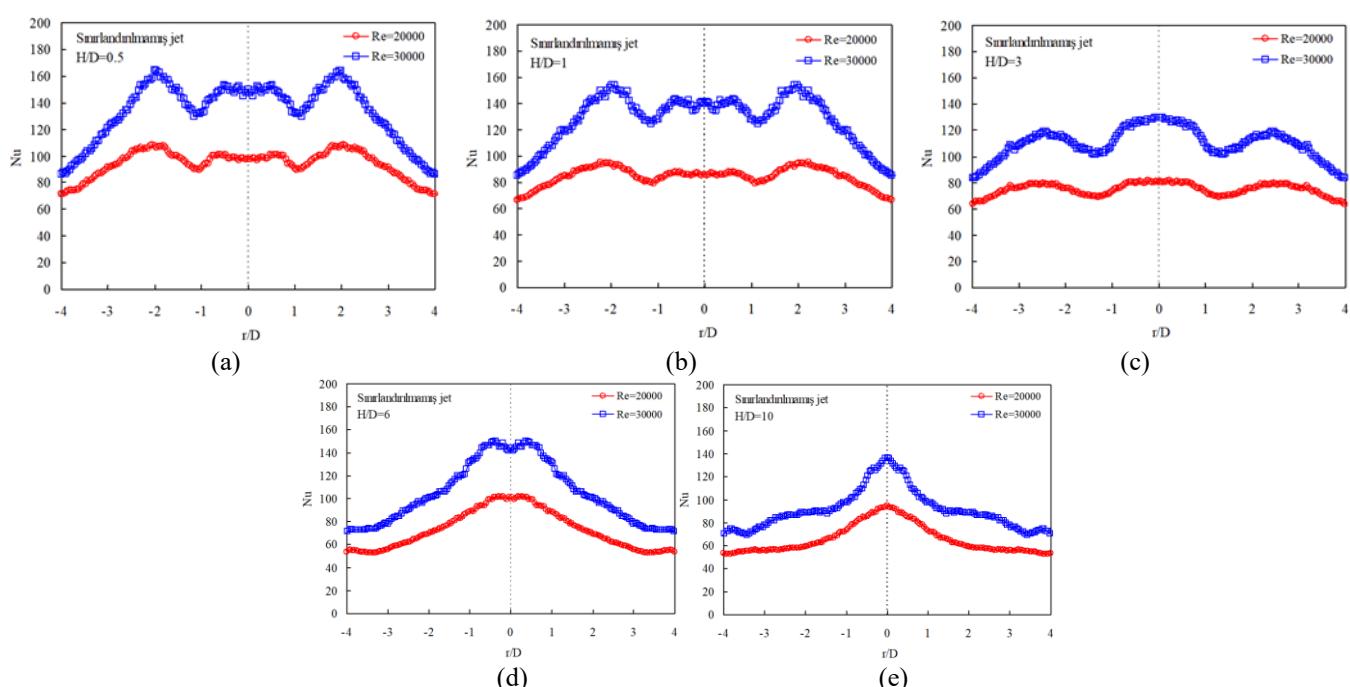
üzerindeki Nusselt dağılımlarına etkisi incelenmiştir. Çarpan dairesel jet akışında ısı transferi deneyleri, sınırlanılmamış ve düz levha ile sınırlanılmış akış alanlarında Reynolds sayısının $Re = 20000$ ve 30000 değerleri ve sınırlayıcı levha-çarpma levhası arası açıklığın $H/D = 0.5, 1, 3, 6$ ve 10 değerleri için gerçekleştirilmiştir. Çarpma levhası üzerindeki sıcaklık değerleri, ısıtılmış çarpma yüzeyinin arka yüzeyi üzerinde yüzeyle dik doğrultuda yerleştirilmiş termal kamera kullanılarak ölçülmüştür. Sıcaklık ölçümlerinden, çarpma levhası üzerindeki boyutsuz Nusselt dağılımları elde edilmiştir. Elde edilen deneyel sonuçlar sınırlanılmamış ve düz levha ile sınırlanılmış çarpan jet akış alanları için incelenmiştir.

3.1 Sınırlanılmamış dairesel jet

Sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, iki farklı Reynolds sayısında çarpma levhasının üzerinde yatay orta eksen boyunca ölçülmüş sıcaklık değerlerinden elde edilen Nusselt dağılımları lüle-levha açıklığının $0.5, 1, 3, 6$ ve 10 değerleri için sırasıyla **Şekil 4a-e**'de verilmiştir. $H/D=0.5$ açıklığında, Reynolds sayısının 20000 ve 30000 değerleri için çarpma levhasının üzerinde yatay orta eksen boyunca ölçülmüş sıcaklık değerlerinden elde edilen Nusselt dağılımları **Şekil 4a**'da verilmiştir. Reynolds sayısının 30000 değerdende çarpma levhası yatay orta ekseni boyunca elde edilen Nusselt değerleri Reynolds sayısının 20000 değeri için hesaplanan Nusselt değerlerinden daha büyük olmaktadır. Her iki Reynolds sayısı değerinde de yerel Nusselt sayıları çarpma levhası üzerindeki $r/D \approx \pm 2$ konumunda durma bölgesindeki değerlerinden daha büyük değerler alarak ikincil pikler oluşturmaktadır. Ikincil piklerden sonra Nusselt değerleri levha uçlarına doğru yeniden azalmaktadır. Durma noktasındaki ve ikincil piklerin olduğu konumdaki Nusselt değerleri arasındaki fark

Reynolds sayısının 30000 değerinde daha büyük olmaktadır. Lüle-levha arası açıklığın $H/D=1$ değerinde iki farklı Reynolds sayısı için **Şekil 4b**'de verilen Nusselt dağılımlarında da, **Şekil 4a**'da $H/D=0.5$ açıklık için verilen dağılımlara benzer şekilde çarpma levhası üzerindeki $r/D \approx \pm 2.5$ konumunda durma noktasına göre daha güçlü olan ikincil pikler oluşmaktadır. $H/D=3$ açıklığında, çarpma levhası üzerinde yatay orta eksen boyunca iki farklı Reynolds sayısı için elde edilen Nusselt dağılımları **Şekil 4c**'te görülmektedir. $Re=30000$ 'de çarpma levhası üzerindeki yerel Nusselt değerleri daha büyük olmaktadır. Çarpma levhası üzerinde $r/D \approx \pm 3.5$ konumunda durma noktasına göre daha zayıf olan ikincil pikler oluşmaktadır. $H/D=6$ açıklığında, Reynolds sayısının iki farklı değeri için **Şekil 4d**'de verilen Nusselt dağılımlarından, çarpma levhası üzerinde herhangi bir ikincil artışın olmadığı görülmektedir. **Şekil 4e**'de lüle-levha arası açıklığın $H/D=10$ değeri için verilen Nusselt dağılımları **Şekil 4d**'de $H/D=6$ için verilen dağılımlara benzer şekilde durma noktasındaki en yüksek değerden levha uçlarına doğru dramatik olarak azalan bir görüntü oluşturmaktadır.

Sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, Reynolds sayısının 20000 ve 30000 ve lüle-levha arası açıklığın $0.5, 1, 3, 6$ ve 10 değerlerinde çarpma levhası yüzeyinde ölçülen sıcaklık değerlerinden elde edilen dağılımlar birlikte değerlendirildiğinde, her iki Reynolds sayısında da artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte yerel Nusselt değerlerinin azaldığı görülmektedir. Düşük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \leq 1$), çarpma levhası üzerinde oluşan ikincil pikler durma noktasında oluşan piklere göre daha büyük olmaktadır. Artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte etkisi azalan ikincil pikler, yüksek lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \geq 6$) kaybolmaktadır.

Şekil 4. Sınırlanılmamış jet akışında farklı açıklıklar için Reynolds sayısı etkisi

3.2 Sınırlandırılmış dairesel jet

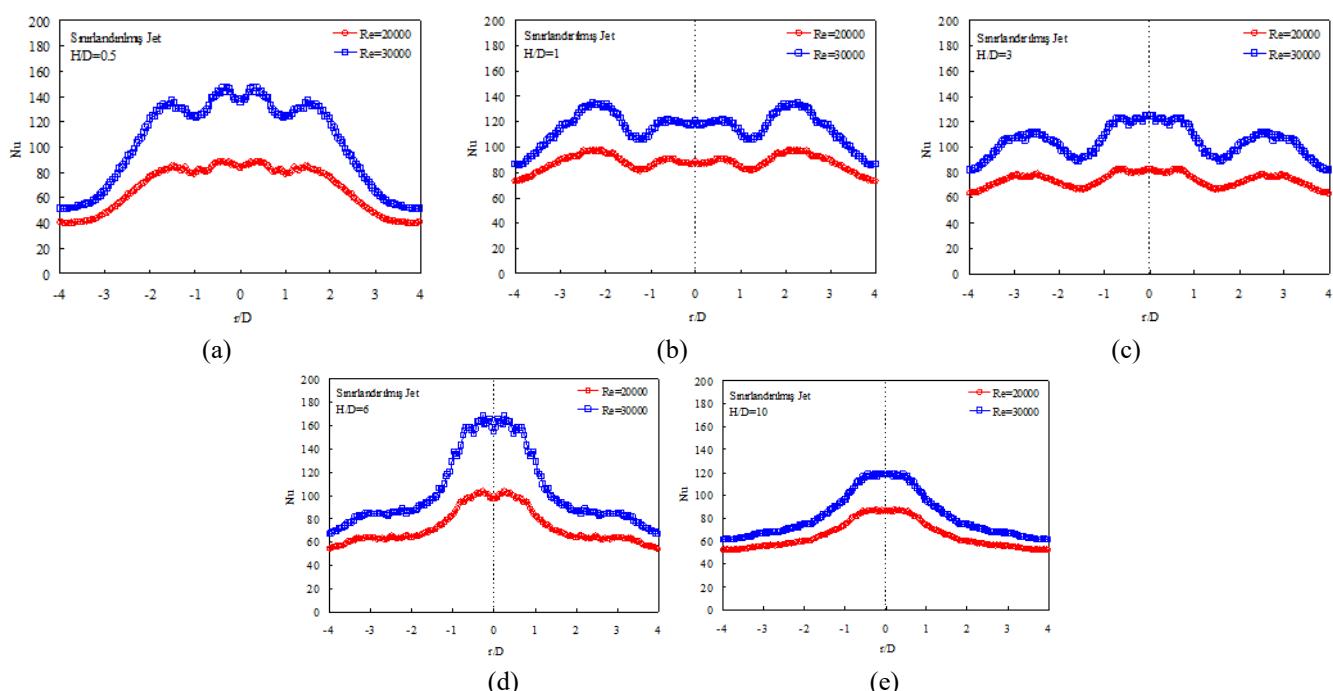
Düz levha ile sınırlandırılmış çarpan dairesel jet için, iki farklı Reynolds sayısında çarpmaya levhasının yatay orta ekseni boyunca elde edilmiş Nusselt dağılımları levhalar arası açılığın 0.5, 1, 3, 6 ve 10 değerleri için sırasıyla **Şekil 5a-e**'de verilmiştir. Levhalar arası açılığın $H/D=0.5$ değeri için, Reynolds sayısının 20000 ve 30000 değerlerinde çarpmaya levhası üzerinde yatay orta ekseni boyunca ölçülen sıcaklık değerlerinden elde edilmiş Nusselt dağılımlarının verildiği **Şekil 5a**'da, artan Reynolds sayısı ile birlikte çarpmaya levhası boyunca Nusselt değerlerinin arttığı görülmektedir. Her iki Reynolds sayısı değerinde de, çarpmaya levhası üzerinde lüle ekseni doğrultusundaki durma noktasının yakınında ($r/D \approx \pm 0.5$) yerel Nusselt sayısı maksimum değer almaktadır. Durma noktasından itibaren $r/D \approx \pm 1.5$ konumunda Nusselt dağılımlarında ikincil pikler oluşmaktadır. Durma noktası yakınındakilere göre daha zayıf olan ikincil pikler, Reynolds sayısı arttıkça belirginleşmektedir. $H/D=1$ levhalar arası açılık için **Şekil 5b**'de verilen Nusselt dağılımlarından, çarpmaya levhası üzerinde $r/D \approx \pm 2.5$ konumunda oluşan ikincil piklerin durma noktası civarındaki piklere göre daha büyük olduğu görülmektedir. **Şekil 5c**'de, levhalar arası açılığın $H/D=3$ değeri için iki farklı Reynolds sayısında çarpmaya levhası üzerindeki Nusselt dağılımları görülmektedir. Çarpmaya levhası üzerinde $r/D \approx \pm 3$ konumunda oluşan ikincil pikler durma bölgesinde oluşan piklere göre daha zayıf olmaktadır. $H/D=6$ açılığında, Reynolds sayısının iki farklı değeri için **Şekil 5d**'de verilen Nusselt dağılımlarından, çarpmaya levhası üzerinde herhangi bir ikincil pikin oluşmadığı görülmektedir. **Şekil 5e**'de levhalar arası açılığın $H/D=10$ değeri için verilen Nusselt dağılımları **Şekil 5d**'de $H/D=6$

icin verilen dağılımlara benzer şekilde çarpmaya bölgesindeki en yüksek değerden levha uçlarına doğru olarak azalan bir görüntü oluşturmaktadır.

Düz levha ile sınırlandırılmış çarpan dairesel jet akışında, Reynolds sayısının 20000 ve 30000 ve levhalar arası açılığın 0.5, 1, 3, 6 ve 10 değerlerinde çarpmaya levhası yüzeyinde ölçülen sıcaklık değerlerinden elde edilen dağılımlar birlikte değerlendirildiğinde, her iki Reynolds sayısı da artan levhalar arası açılıkla birlikte yerel Nusselt değerlerinin azaldığı görülmektedir. $H/D \leq 3$ levhalar arası açılıklarda oluşan ikincil piklerin konumu, açılık arttıkça durma noktasından uzaklaşmaktadır. Yüksek levhalar arası açılıklarda ikincil pikler ($H/D \geq 6$) kaybolmaktadır. $H/D=6$ açılığında, Nusselt sayısı en yüksek değerini almaktadır. Bu durum, durma noktası yakınındaki türbülans seviyesinin $H/D=6$ açılığında en büyük olması nedeniyedir.

3.3 Sınırlayıcı levha etkisi

Reynolds sayısının 30000 değeri için çarpmaya levhası yatay orta ekseni boyunca elde edilen Nusselt dağılımları üzerinde sınırlayıcı levha durumunun etkisi, lüle-levha açılığının $H/D=0.5, 1, 3, 6$ ve 10 değerleri için sırasıyla **Şekil 6a-e**'de verilmiştir. Lüle-levha arası açılığın $H/D=0.5$ değerde, sınırlandırılmamış jet durumunda çarpmaya levhası üzerindeki Nusselt değerleri, sınırlandırılmış jet durumundaki değerlerden daha büyük olmaktadır. Sınırlayıcı levhanın varlığı hem çarpmaya bölgesindeki piklerin hem de çarpmaya bölgesinde uzakındaki ikincil piklerin etkisini azaltmaktadır. Sınırlayıcı levhanın olmadığı jet durumunda $r/D \approx \pm 2$ konumunda oluşan ikincil pikler, sınırlayıcı levhanın olduğu jet durumunda $r/D \approx \pm 1.5$ konumunda oluşmaktadır (**Şekil 6a**).

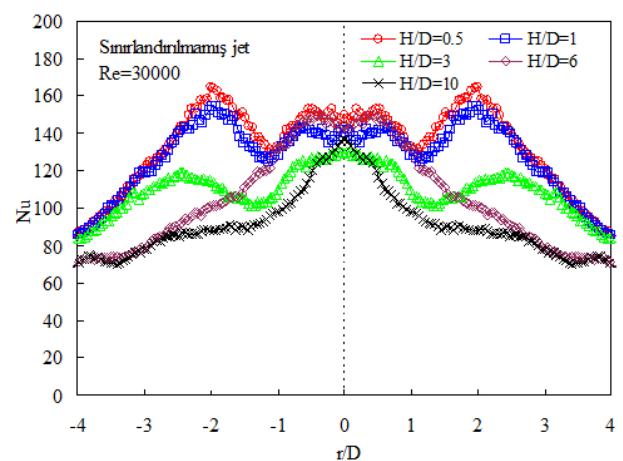
Şekil 5. Sınırlandırılmış jet akışında farklı açılıklar için Reynolds sayısı etkisi

$H/D=1$ açıklıkta, $H/D=0.5$ 'teki duruma benzer şekilde çarpma levhası üzerinde çarpma bölgesini de içine alacak şekilde ikincil piklerin oluşturduğu konuma kadar ki bölgede Nusselt değerleri sınırlanılmamış jet durumunda daha büyük olmaktadır. Levha uçlarına doğru uzanan bölgelerde ise sınırlayıcı levhanın etkisi kaybolmaktadır ([Şekil 6b](#)). Lüle-levha arası açıklığın $H/D=3$, $H/D=6$ ve $H/D=10$ değerlerinde, sınırlanılmamış jet ve sınırlanılmış jet durumlarına için çarpma levhası üzerinde elde edilmiş Nusselt dağılımları arasında belirgin bir fark olmuşmamaktadır ([Şekil 6c-e](#)). Sınırlayıcı levhanın varlığı, küçük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \leq 1$), çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerlerini azaltıcı bir etki gösterirken, büyük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \geq 3$), bu etki ortadan kalkmaktadır. Behnia ve dig. [17], çarpan dairesel jet akışında, sınırlanımanın küçük lüle-levha arası açıklıklarda çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerlerini azalttığını, artan lüle-levha arası açıklıkla bu etkinin kaybolduğunu belirtmişlerdir. Colucci ve Viskanta [9], sınırlanılmamış jet durumundaki ısı transfer performansının sınırlanılmış jete göre %20-30 oranında daha iyi olduğunu göstermiştir.

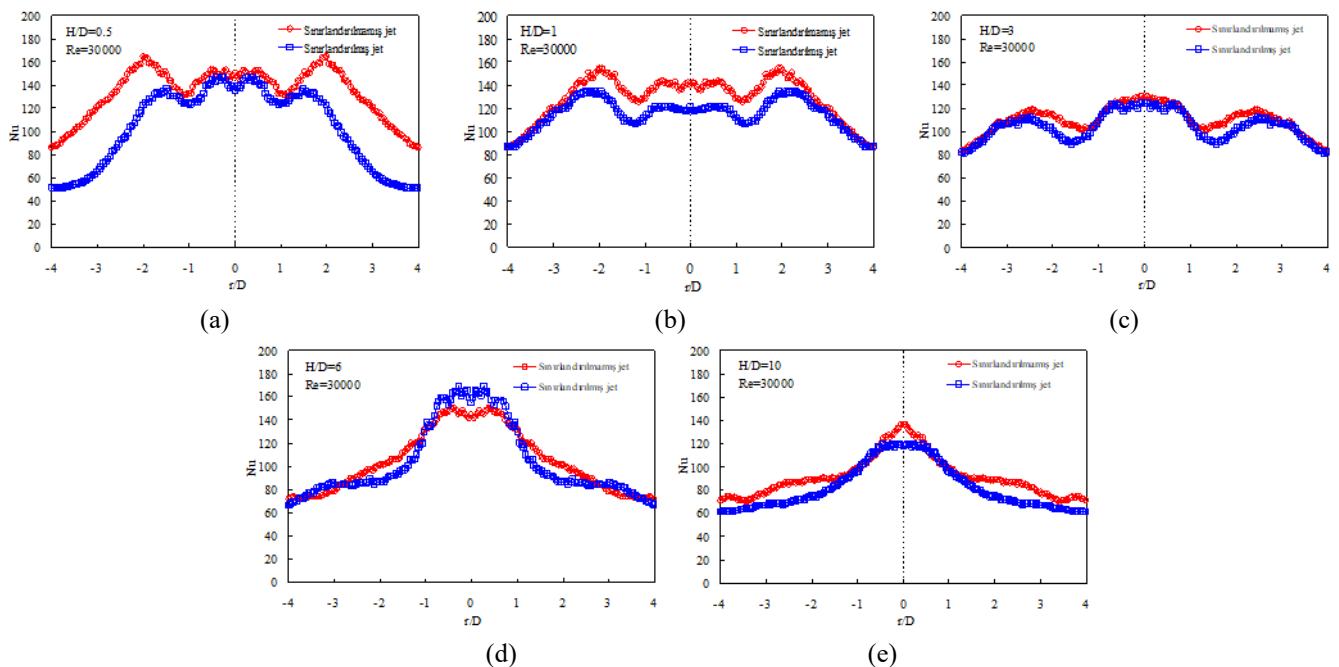
3.4 Levhalar arası açıklık etkisi

Reynolds sayısının 30000 değeri için çarpma levhası yatay orta ekseni boyunca $H/D=0.5$, 1, 3, 6 ve 10 açıklıklarında elde edilen Nusselt dağılımları üzerinde levhalar arası açıklık etkisi, sınırlanılmamış ve sınırlanılmış jet durumları için sırasıyla [Şekil 7](#) ve [Şekil 8](#)'de verilmiştir. Sınırlanılmamış jet durumunda, artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte yerel Nusselt değerleri azalmaktadır. Küçük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \leq 1$), çarpma levhası üzerinde oluşan ikincil pikler çarpma

bölgelerinde oluşan piklere göre daha büyük olmaktadır. Artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte daha büyük $\pm r/D$ konumlarına kayan ve etkisi azalan ikincil pikler, büyük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \geq 6$) kaybolmaktadır ([Şekil 7](#)). Baughn ve Shimizu [5], sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte çarpma levhası üzerindeki yerel ısı transfer katsayıları azaldığını belirtmişlerdir. Lytle ve Webb [8], sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, küçük lüle-levha açıklıklarında ($H/D < 1$), durma noktası dışında ısı transferinde ikincil artışların oluştuğunu ve bu artışların, durma noktasından itibaren yönlenerek duvar boyunca sınır tabaka oluşturan jet akışının laminerden türbülansa geçiş ile ilgili olduğunu ifade etmişlerdir.

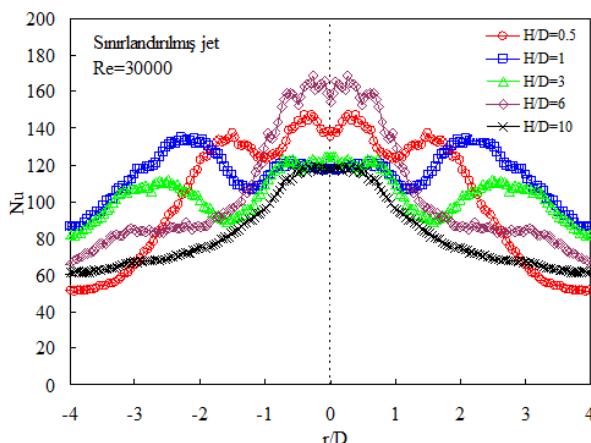

Şekil 7. $Re=30000$ için sınırlanılmamış jet durumunda çarpma levhası üzerinde Nusselt sayısı dağılımları

Şekil 6. Sınırlayıcı levha etkisi

Düz sınırlayıcı levha ile sınırlandırılmış jet durumunda, sınırlanılmamış jet durumuna benzer şekilde, artan levhalar arası açıklıkla birlikte yerel Nusselt sayısı değerleri azalmaktadır. $H/D \leq 3$ levhalar arası açıklıklarda oluşan ikincil piklerin konumu, açıklık arttıkça durma noktasından uzaklaşmaktadır. Yüksek levhalar arası açıklıklarda ikincil pikler ($H/D \geq 6$) kaybolmaktadır ([Şekil 8](#)).

Şekil 8. $Re=30000$ için sınırlandırılmış jet durumunda çarpma levhası üzerinde Nusselt sayısı dağılımları

Hem sınırlanılmamış hem de sınırlandırılmış çarpan dairesel jetlerde, küçük lüle-levha/levhalar-arası açıklıklarında ($H/D \leq 3$), duvar jeti bölgesinde

akışın laminerden türbülansa geçmesi ve duvar yakınında türbülans seviyesinin artması nedeniyle Nusselt sayılarında ikincil pikler ortaya çıkmaktadır. Yüksek lüle-levha/levhalar-arası açıklıklarında/açıklıklarda ($H/D \geq 6$) ise jet akışının gelişimini tamamlaması ve momentumunun azalması nedeniyle ikincil pikler kaybolmaktadır.

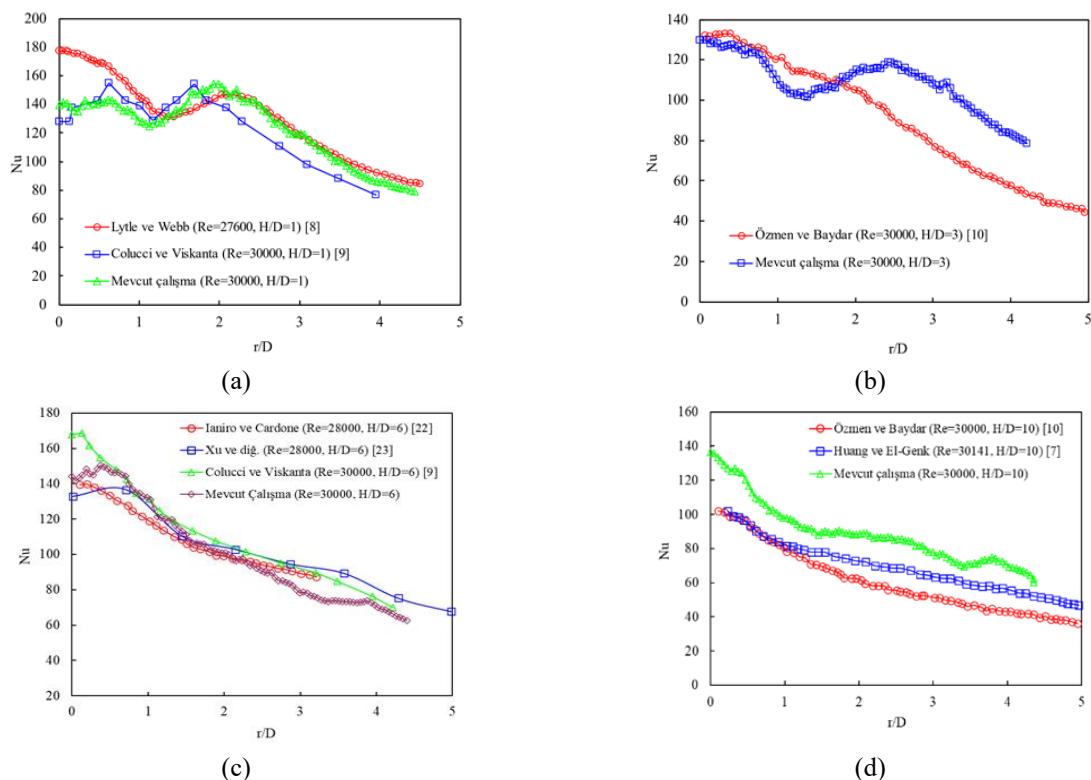
3.5 Literatür ile karşılaştırma

Mevcut çalışmada, sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, çarpma levhası yüzeyinde farklı Reynolds sayılarında ve lüle-levha arası açıklıklarda termal kamera ile gerçekleştirilen sıcaklık ölçümülarından elde edilen Nusselt dağılımlarının, literatürde bulunan benzer deneysel dağılımlarla [7, 8, 9, 10, 22, 23] karşılaştırması lüle-levha arası açıklığının $H/D=1, 3, 6$ ve 10 değerleri için sırasıyla [Şekil 9a-d](#)'de verilmiştir. Dört lüle-levha arası açıklık durumunda da, mevcut çalışmaya ait sonuçların, literatürdeki sonuçlarla uyumlu olduğu görülmüştür.

4 Sonuçlar

Bu çalışmada, çarpan dairesel jet akış alanlarında çarpması yüzeylerindeki ısı transferi etkileri deneySEL olarak incelenmiştir. DeneySEL çalışma kapsamında termal kamera ile sıcaklık dağılımları elde edilmiştir. Sıcaklık dağılımları, çarpması orta ekseni boyunca elde edilmiştir. Elde edilen sıcaklık dağılımlarından, Reynolds sayısının, lüle-levha arası açıklığının ve sınırlayıcı levha durumunun çarpması yüzeyindeki Nusselt dağılımlarına etkisi araştırılmıştır.

Çalışmadan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Şekil 9. Sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, $H/D=1, 3, 6$ ve 10 için Nusselt dağılımlarının literatürdeki benzer çalışmalar ile karşılaştırması

1. Sınırlanılmamış çarpan dairesel jet akışında, çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerleri artan Reynolds sayısı ile ve azalan lüle-levha arası açıklıkla artmaktadır. Küçük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \leq 1$), çarpma levhası üzerinde oluşan ikincil pikler durma noktasında oluşan piklere göre daha büyük olmaktadır. Artan lüle-levha arası açıklıkla birlikte etkisi azalan ikincil pikler, büyük lüle-levha arası açıklıklarda ($H/D \geq 6$) kaybolmaktadır.

2. Sınırlanılmamış dairesel çarpan jet durumunda çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerleri, sınırlanılmış çarpan dairesel jet durumundaki değerlerden daha büyük olmaktadır. Sınırlayıcı levha, küçük levhalar arası açıklıklarda ($H/D \leq 1$), çarpma levhası üzerindeki Nusselt değerlerini azaltıcı bir etki göstermekte, büyük levhalar arası açıklıklarda ($H/D \geq 3$) ise, bu etki ortadan kalkmaktadır.

3. Sınırlanılmış çarpan dairesel jet akışında, çarpma levhası üzerinde oluşan ikincil piklerin konumu, sınırlanılmamış jet durumuna göre çarpma levhası uçlarına doğru kaymaktadır.

4. Çarpan dairesel jet akışında, çalışma kapsamında çarpma levhası üzerinde termal kamera ile ölçülmüş sıcaklık değerlerinden elde edilen Nusselt dağılımları, literatürde mevcut deneysel dağılımlarla oldukça uyumludur.

Çıkar çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Benzerlik oranı (iTthenticate): %16

Kaynaklar

- [1] C. J. Danek, Heat transfer under impinging jets at very close jet-to-target spacings. PhD Thesis, Stanford University, Ann Arbor, USA, 1995.
- [2] H. Schrader, Trocknung feuchter oberflächen mittels warmluft-stralen. VDI Forschungsheft Ausgabe, 484, B 27, 1961.
- [3] C. M. Ho, Local and global dynamics of free shear layers. Numerical and Physical Aspects of Aerodynamic Flows, 521-533, 1982.
https://doi.org/10.1007/978-3-662-12610-3_30.
- [4] R. J. Goldstein, K.A. Sobolik, and W.S. Seol, Effect of entrainment on the heat transfer to a heated circular air jet impinging on a flat surface. Journal of Heat Transfer. 112(3), 608-611, 1990.
<https://doi.org/10.1115/1.2910430>.
- [5] J. W. Baughn and S. Shimizu, Heat transfer measurements from a surface with uniform heat flux and an impinging jet, Journal of Heat Transfer. 111(4), 1096-1098, 1989. <https://doi.org/10.1115/1.3250776>.
- [6] A. K. Mohanty and A.A. Tawfek, Heat transfer due to a round jet impinging normal to a flat surface. International Journal of Heat and Mass Transfer, 36(6), 1639-1647, 1993. [https://doi.org/10.1016/S0017-9310\(05\)80073-0](https://doi.org/10.1016/S0017-9310(05)80073-0).
- [7] L. Huang and M.S. El-Genk, Heat transfer of an impinging jet on a flat surface. International Journal of Heat and Mass Transfer, 37(13), 1915-1923, 1994. [https://doi.org/10.1016/0017-9310\(94\)90331-X](https://doi.org/10.1016/0017-9310(94)90331-X).
- [8] D. Lytle and B.W. Webb, Air jet impingement heat transfer at low nozzle-plate spacings. International Journal of Heat and Mass Transfer, 37(12), 1687-1697, 1994. [https://doi.org/10.1016/0017-9310\(94\)90059-0](https://doi.org/10.1016/0017-9310(94)90059-0).
- [9] D. W. Colucci and R. Viskanta, Effect of nozzle geometry on local convective heat transfer to a confined impinging air jet. Experimental Thermal and Fluid Science, 13(1), 71-80, 1996. [https://doi.org/10.1016/0894-1777\(96\)00015-5](https://doi.org/10.1016/0894-1777(96)00015-5).
- [10] Y. Ozmen and E. Baydar, Flow structure and heat transfer characteristics of an unconfined impinging air jet at high jet reynolds numbers. Heat and Mass Transfer, 44(11), 1315-1322, 2008. <https://doi.org/10.1007/s00231-008-0378-4>.
- [11] R. Herrero and J.M. Buchlin, Effect of nozzle shape on local heat transfer distribution in impinging jets. 10th International Conference on Quantitative InfraRed Thermography, Quebec, Canada, 27-30 July 2010. <http://dx.doi.org/10.21611/qirt.2010.054>
- [12] T. T. Chandratilleke, R. Narayanaswamy and D. Jagannatha, Thermal performance evaluation of a synthetic jet heat sink for electronic cooling. IEEE 13th Electronics Packaging Technology Conference, Singapore, pp. 79-83, 2011. <https://doi.org/10.1109/EPTC.2011.6184390>.
- [13] X. Ai, Z.G. Xu and C.Y. Zhao, Experimental study on heat transfer of jet impingement with a moving nozzle. Applied Thermal Engineering, c. 115, pp. 682-691, 2017. <https://doi.org/10.1016/j.applthermaleng.2017.01.004>.
- [14] M. Gradeck, A. Kouachi, A. Dani, D. Arnoult and J.L. Boréan, Experimental and numerical study of the hydraulic jump of an impinging jet on a moving surface. Experimental Thermal and Fluid Science, c. 30, 193-201, 2006. <https://doi.org/10.1016/j.expthermflusci.2005.05.006>.
- [15] M. K. Sevindir, Çapraz Akış İçerisinde Sıcak Jet Akışının Sayısal ve Deneysel İncelenmesi. Doktora Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, 2007.
- [16] J. M. Miranda and J.B.L.M. Campos, Impinging jets confined by a conical wall: Laminar flow predictions. AIChE Journal of Fluid Mechanics and Transport Phenomena, c. 45, 2273-2285, 1999. <https://doi.org/10.1002/aic.690451103>.
- [17] M. Behnia, S. Parneix, Y. Shabany and P.A. Durbin, Numerical study of turbulent heat transfer in confined and unconfined impinging jets. International Journal of Heat and Fluid Flow, c. 20, 1-9, 1999. [https://doi.org/10.1016/S0142-727X\(98\)10040-1](https://doi.org/10.1016/S0142-727X(98)10040-1).
- [18] L. Huang, Heat transfer and flow visualization of conventional and swirling impinging jets. PhD Thesis, New Mexico University, Albuquerque, New Mexico, 1996.
- [19] T. L. Bergman, A.S. Lavine, F.P. Incropera and D.P. Dewitt, Introduction to Heat Transfer. Wiley, Sixth Edition. New Jersey, ABD, 2011.

- [20] S. W. Churchill and H.H.S. Chu, Correlating equations for laminar and turbulent free convection from a vertical plate. International Journal of Heat and Mass Transfer, 18, 1323-1329, 1975.
[https://doi.org/10.1016/0017-9310\(75\)90243-4](https://doi.org/10.1016/0017-9310(75)90243-4).
- [21] S. Kline and F. Mcclintock, Describing uncertainties in single-sample experiments, Mechanical Engineering, 75, 3-8, 1953.
- [22] A. Ianiro and G. Cardone, Heat transfer rate and uniformity in multichannel swirling impinging jets. Applied Thermal Engineering, 49, 89-98, 2012.
<https://doi.org/10.1016/j.applthermaleng.2011.10.018>.
- [23] L. Xu, T. Yang, Y. Sun, L. Xi, J. Gao, Y. Li and J. Li, Flow and heat transfer characteristics of a swirling impinging jet issuing from a threaded nozzle. Case Studies in Thermal Engineering, 25, 2021.
<https://doi.org/10.1016/j.csite.2021.100970>.

